

Sygn.akt III AUa 1007/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SO del. Teresa Suchcicka

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 marca 2016 r. w B.

sprawy z odwołania J. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość renty

na skutek apelacji wnioskodawcy J. T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 maja 2015 r. sygn. akt IV U 542/15

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1007/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 lutego 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zmniejszył ubezpieczonemu J. T. wysokość pobieranej renty począwszy od dnia 1 listopada 2014 r. w związku z dokonywanymi potrąceniami należności.

W odwołaniu od powyższej decyzji J. T. wskazał, że zgodnie z art. 139 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, potrącenie na rzecz egzekucji komorniczej, powinno być dokonane po odliczeniu podatku od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Z argumentacji odwołującego wynikało, że potrąceń należy dokonywać od kwoty świadczenia w wysokości netto, a nie brutto.

Wyrokiem z dnia 26 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił odwołanie.

Sąd ustalił, że decyzją organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17.12.1999r. zostało ustalone prawo ubezpieczonego J. T. do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Świadczenie to zostało przyznane okresowo. Kolejnymi decyzjami organu rentowego ubezpieczonemu J. T. ustalano prawo do świadczeń rentowych z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Obecnie przyznano ubezpieczonemu świadczenie do dnia 31.10.2015 r. Decyzją z dnia 11 lutego 2015 r. przyznano ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres od 1.11.2014 r. do 31.07.2015 r.

Z dalszych ustaleń Sądu wynikało, że organ rentowy dokonuje potrąceń z należnego ubezpieczonemu świadczenia na podstawie zajęcia pochodzącego od komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kętrzynie oraz komornika sądowego Sądu Rejonowego w Łęborgu zgodnie z treścią art. 139 i 140 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Łączna kwota egzekwowanych należności przekracza kwotę 140 000 zł.

W dniu 30.01.2015 roku ubezpieczony złożył wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., Inspektorat w E. o ponowne przeliczenie kwoty potrącaniej przez Inspektorat ZUS z renty, tytułem egzekucji komorniczej, zarzucając organowi wypłacającemu rentę niewłaściwą interpretację przepisów ustawy o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń, mianowicie iż potrącenie kwoty świadczenia egzekucyjnego ustalono przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, czyli z kwoty brutto, a nie jak stanowi ustawa z kwoty netto.

Zaskarżoną decyzją z dnia 11.02.2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zmniejszył ubezpieczonemu J. T. wysokość pobieranej renty począwszy od dnia 1.11.2014 r., w związku z dokonywanymi potrąceniami. Organ rentowy ustalając wysokość świadczenia rentowego do wypłaty w kwocie 775,76 zł od kwoty renty z tytułu całkowitej niezdolności w wysokości 1308,73 zł odliczył zaliczkę na podatek dochodowy (88 zł) oraz składkę na ubezpieczenie zdrowotne (117,79zł), a następnie dokonał potrącenia na skutek egzekucji komorniczej (327,18 zł).

Sąd ustalił, że odwołujący ma zagwarantowaną wysokość świadczenia nie mniej niż 50 % najniższej renty.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd wskazał, że spór będący przedmiotem procesu sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy prowadząc egzekucję ze świadczenia rentowego, potrąceń z tego świadczenia należy dokonywać dokonując odpowiednich obliczeń z kwoty brutto, czy też netto.

Sąd pierwszej instancji odwołał się do art. 140 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz do art. 141 ust. 1 i ust. 4 tej ustawy. Następnie wskazał, że w stosunku do świadczenia rentowego otrzymywanego przez ubezpieczonego zgłoszono do potrącenia dwie należności. Sąd doszedł do wniosku, że organ rentowy prawidłowo przyjął, że potrąceń należy dokonywać ze świadczenia emerytalnego dopiero po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, bowiem taki nakaz wynika z art. 139 ust. 1 ustawy. Sąd stwierdził, że zmniejszenia świadczenia dokonano zgodnie z art. 139, 140, 141 ustawy, gdyż organ rentowy ustalając wysokość świadczenia rentowego do wypłaty w kwocie 775,76 zł od ustalonej od 1.11.2014 r. renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w wysokości 1308, 73 zł odliczył zaliczkę na podatek dochodowy – 88 zł, oraz składkę na ubezpieczenie zdrowotne – 117, 79 zł, a następnie dokonał potrącenia na skutek egzekucji komorniczej – 327, 18 zł, czyli 25 % brutto. Sąd podkreślił, że jego rzeczą w tej sprawie było jedynie zbadanie, czy potrącenia nie przekraczają granic wyznaczonych dyspozycją art. 140 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i nie naruszają kwoty wolnej od egzekucji według art. 141 tej ustawy.

Mając powyższe na względzie Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. uznał odwołanie skarżącego za niezasadne i je oddalił.

Apelację od powyższego wyroku wniósł J. T. zaskarżając go w całości i zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 227 k.p.c. poprzez błędną ocenę wykładni prawnej przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez błędną i ironiczną ocenę umiejętności przytoczonych przez powoda publikacji prawników przez przewodniczącego Sądu, publicznych wypowiedzi tychże prawników - aplikanta radcowskiego M. Z., oraz sędzi Anny Jędrzejczyk po ukończonej aplikacji sędziowskiej, wywodzących w swoich publikacjach prawidłową interpretację przepisów ustawy o emeryturach i renach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku i mający wpływ na jego treść przez niezasadne przyjęcie, że wykładnia stosowania przepisów w/w ustawy, a w szczególności stosowanie przepisów art. 139 oraz art.

140 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stosowana przez organu ZUS w całym kraju, jest interpretacją niezgodną z prawem, biorąc za podstawę obliczeń do potrąceń komorniczych kwotę brutto, a nie kwotę netto, po odliczeniu podatku i składki ZUS, co zresztą ustawa obligatoryjnie narzuca.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd Okręgowy w Olsztynie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentruje się na kwestii, czy zaskarżoną decyzją z dnia 11 lutego 2015 r. organ rentowy prawidłowo ustalił kwotę renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przysługującą wnioskodawcy do wypłaty, po dokonaniu z tego świadczenia potrąceń w związku z prowadzonym przeciw wnioskodawcy postępowaniem egzekucyjnym. Wnioskodawca prezentuje stanowisko, iż potrąceń należy dokonywać z kwoty świadczenia netto, czyli po uprzednim odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Organ rentowy dokonał natomiast potrącenia kwoty brutto, tj. przed odliczeniem w/w danin, co w ocenie Sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sąd Apelacyjny zgadza się z wnioskiem Sądu Okręgowego, iż potrąceń należy dokonywać z kwoty brutto. W konsekwencji stwierdza, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy, chociaż rozważania Sądu pierwszej instancji wymagają pewnego pogłębienia.

Wnioskodawca zasadności swego stanowiska w przedmiocie sposobu dokonywania obliczenia wysokości świadczenia do wypłaty po dokonaniu potrącenia upatrywał w treści art. 139 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1990 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2015 r., poz. 748 ze zm.), zgodnie z którym ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, należności wymienione szczegółowo w punktach od 1 do 10, w tym m.in. sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne (pkt 5). W ocenie wnioskodawcy z tego przepisu wynika, że w jego przypadku potrącenie powinno być dokonane po uprzednim odliczeniu podatku oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Z tą argumentacją nie można się jednak zgodzić.

Trzeba bowiem podkreślić, że art. 139 ustawy skupia uwagę wyłącznie na enumeratywnym wyliczeniu należności podlegających egzekucji ze świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego. Jego funkcja sprowadza się do ochrony świadczeń ubezpieczeniowych i polega na zakazie dokonywania egzekucji z należności w nim nie wymienionych. Przepis ten nie odnosi się do procedury umożliwiającej dokonywanie potrąceń (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15 sierpnia 2015 r., III AUa 1728/14, LEX nr 1808622). Nie odnosi się on również do sposobu obliczenia kwoty należnej do wypłaty po dokonaniu potrąceń. Z zawartego w tym przepisie sformułowania, że przed dokonaniem potrącenia od świadczenia należy odliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i inne należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, nie można wywodzić, tak jak czyni to skarżący, że ustalanie wysokości dopuszczalnego potrącenia odnosi się do świadczenia netto.

W tej mierze należy odwołać się do treści art. 140 ust. 7 ustawy, zgodnie z którym wysokość części świadczenia podlegającego egzekucjom, o których mowa w ust. 1, oraz wysokość potrąceń, o których mowa w ust. 4, a także wysokość części świadczenia podlegającego potrąceniom, o których mowa w ust. 6 i 6a, oraz ustaloną orzeczeniem sądu, ugodą sądową lub aktem notarialnym procentową wysokość potrąceń ze świadczeń z tytułu należności alimentacyjnych bez wskazania sposobu ich naliczania, ustala się od kwoty świadczenia przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Na tle treści tego przepisu przedstawiciele doktryny wyrażają pogląd, że granice potrąceń ustala się dla świadczenia brutto, tj. przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na

ubezpieczenie zdrowotne (por. M. Bartnicki, Komentarz do art. 140 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, Lex.; G. Gudowska, K. Ślęzak (red.), Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz. Warszawa 2013.).

Podobne stanowisko zostało sformułowane w orzecznictwie. W wyroku z dnia 29 maja 2014 r. Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, III AUa 1631/13 (Lex nr 1477047) wskazano, że granice potrąceń ustala się dla świadczenia brutto, tj. przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 26 marca 2014 r., III AUa 1382/13, (Legalis) zwrócono uwagę, że wysokość potrąceń ustala się od kwoty świadczenia przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy oraz składek na ubezpieczenie zdrowotne (art. 140 ust. 7 ustawy) natomiast dopiero po odliczeniu tych należności organ rentowy może potrącać należności określone w art. 139 ust. 1 wskazanej ustawy.

Podzielając powyższe należy stwierdzić, że organ rentowy w sposób prawidłowy dokonał obliczenia należnej wnioskodawcy wysokości świadczenia do wypłaty. Dokonując obliczenia części świadczenia podlegającego egzekucji (potrąceniu) słusznie za punkt wyjścia przyjął wysokość świadczenia przed odliczeniem miesięcznej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne. Takie postępowanie znajduje oparcie w art. 140 ust. 7 ustawy. Trafnie, gdyż zgodnie z art. 139 ust. 1 ustawy, organ rentowy ustalając wysokość świadczenia pomniejszył je o kwotę zaliczki na podatek dochodowy i składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Przepis ten nie określa bowiem sposobu dokonywania potrącenia, a wskazuje jedynie, iż w każdym wypadku potrąceń zawsze należy odprowadzić składkę na ubezpieczenie zdrowotne i zaliczkę na podatek dochodowy oraz wymienia należności, które mogą być egzekwowane ze świadczenia.

Odnosząc się do uzasadnienia apelacji trzeba zauważyć, że nie ma racji skarżący, iż art. 140 ust. 7 dotyczy wyłącznie potrąceń świadczeń alimentacyjnych. Art. 140 ust. 7 odsyła bowiem do ust. 1 art. 140, w którym w punkcie 3) jest mowa także o innych egzekwowanych należnościach. Przepis ten znajduje zatem zastosowanie wobec apelującego, w przypadku którego egzekucja jest prowadzona o tytuły wykonawcze w postaci wyroków i nakazów zapłaty zaopatrzonych w klauzule wykonalności.

Rację ma Sąd Okręgowy, że dokonane przez organ rentowy potrącenie nie przekracza tzw. wolnej kwoty uregulowanej w art. 140 i 141 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, czego zresztą w tej sprawie skarżący w istocie nie kwestionował.

Kierując się powyższymi motywami Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.